

**МЕТОДОЛОГІЯ ДОСЛІДЖЕННЯ ПРАВОВОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ
ВИРІШЕННЯ ДОМЕННИХ СПОРІВ У ПРАВОВІЙ НАУЦІ****METHODOLOGY OF RESEARCH OF LEGAL SUPPORT OF SOLUTION
OF DOMAIN DISPUTES IN LEGAL SCIENCE**

Сказко О.М.,

*аспірант Науково-дослідного інституту**інформатики і права**Національної академії правових наук України*

У статті визначено особливості методологічної бази досліджень правового забезпечення вирішення доменних спорів у правовій науці. Виокремлено вади, які не дозволяють побудувати логічну та несуперечливу систему знань про доменне ім'я і вирішення доменних спорів. Обґрунтовано необхідність застосування для дослідження сутності та особливостей розв'язання доменних спорів методів інформаційного права.

Ключові слова: доменні спори, доменне ім'я, правове забезпечення, право інтелектуальної власності, інформаційне право.

В статье определены особенности методологической базы исследований правового обеспечения решения доменных споров в правовой науке. Выделены недостатки, которые не позволяют построить логическую и непротиворечивую систему знаний о доменном имени и решении доменных споров. Обоснована необходимость применения для исследования сущности и особенностей решения доменных споров методов информационного права.

Ключевые слова: доменные споры, доменное имя, правовое обеспечение, право интеллектуальной собственности, информационное право.

The article specifies the peculiarities of the methodological base for research of legal support for the solution of domain disputes in legal science. Deficiencies have been identified that do not allow the construction of a logical and consistent system of knowledge of the domain name and the resolution of domain disputes. The necessity of applying the methods of information law for the investigation of the essence and peculiarities of the solution of domain disputes is substantiated.

Key words: domain disputes, domain name, legal support, intellectual property law, information law.

Постановка проблеми. Особливістю сучасного етапу цивілізаційного розвитку відносин є позитивна динаміка використання можливостей цифрових технологій для досягнення політичних, економічних, освітніх та інших цілей, які щоденно постають перед суб'єктами правовідносин. Відносна новизна правового регулювання відносин, що виникають в інформаційній сфері, обумовлює інтерес з боку вчених-правознавців до з'ясування їх правової природи. Проте, в силу постійного розвитку нових технологій, і теоретичні напрацювання, і нормотворча діяльність завжди відстають від реальних потреб сучасності. Так, недостатня теоретична пропрацьованість та прогалини у правовому регулюванні реєстрації доменних імен сприяють збільшенню кількості доменних спорів, які лише починають привертати увагу науковців і на сьогоднішній день ще не здобули достатнього висвітлення у науці інформаційного права. Вказане обумовлює актуальність та новизну дослідження особливостей методологічних засад вирішення доменних спорів в їх правовому аспекті.

Стан опрацювання. Питання, пов'язані з функціонуванням мережі Інтернет, доменними іменами і процесами, в їх правовому аспекті висвітлювали у своїх роботах такі вчені, як: І.В. Арістова, О.А. Баранов, К.І. Беляков, Д.В. Бойко, О.В. Кохановська, А.І. Марущак, Ю.В. Носик, І.В. Солончук та інші. Водночас проблематика вирішення доменних спорів ще залишається недостатньо дослідженою, що у поєднанні з прогалинами правового регулювання слугує підтвердженням новизни та актуальності цієї статті.

Метою статті є визначення особливостей методології досліджень правового забезпечення вирішення доменних спорів у правовій науці.

Виклад основного матеріалу. Початок досліджень проблематики, пов'язаної з вирішенням доменних спорів, датується початком 2000-х років. Так, у 2005 році в Національній юридичній академії України імені Ярослава Мудрого було захищено дисертацію Бойка Д.В. на здобуття наукового ступеня кандидата юридичних наук за

спеціальністю 12.00.03 – цивільне право і цивільний процес; сімейне право; міжнародне приватне право на тему «Правова природа доменних імен Інтернет». Наукова новизна цієї дисертації була обумовлена майже повною відсутністю монографічних досліджень даної проблематики методами правової науки. У роботі вперше було обґрунтовано низку концептуальних положень, зокрема, щодо того, що доменні імена є об'єктами цивільних прав за законодавством України; вперше визначено сутнісні риси доменних імен та їх функціональні ознаки; умови охороноздатності доменних імен, а саме: відсутність зареєстрованого тотожного доменного імені, дотримання вимог до синтаксису доменних імен; дотримання спеціальних вимог до суб'єктного складу реєстрантів в залежності від виду домену, в якому реєструється доменне ім'я; недопустимість порушення реєстрацією доменного імені прав володільців інших суміжних об'єктів; дотримання правил моралі та етики [1, с. 3–5]. Вказана робота була дуже важливою для подальшого розвитку проблематики вирішення доменних спорів, хоча деякі її положення відрізнялися певною схематичністю (висновки на кшталт: «Необхідно також констатувати, що законодавство України не пристосоване до адекватного вирішення спорів про доменні імена» [1, с. 8]).

Л. Тарасенко, досліджуючи проблемні питання щодо порядку розгляду та вирішення доменних спорів, аналізує чинне законодавство щодо правового регулювання цих відносин, міжнародні Правила Єдиної політики вирішення спорів про доменні імена та інші Правила, які розроблені адміністраторами адресного простору мережі Інтернет. Автор концентрує увагу на відсутності спеціального законодавства, яке регулювало б процедури розгляду та вирішення доменних спорів [2, с. 140]. На нашу думку, таке твердження відрізняється надмірною категоричністю – адже воно суперечить, зокрема, положенням ч. 3 ст. 8 Конституції України, яка визначає, що норми Конституції України є нормами прямої дії, а звернення до суду для захисту конституційних прав і свобод

людини і громадянина безпосередньо на підставі Конституції України гарантується, ст. 55 Основного закону, в якій закріплено, що права і свободи людини і громадянина захищаються судом, кожному гарантується право на оскарження в суді рішень, дій чи бездіяльності органів державної влади, органів місцевого самоврядування, посадових і службових осіб [3], ч. 1 ст. 7 Закону України «Про судоустрій і статус суддів», відповідно до якої кожному гарантується захист його прав, свобод та інтересів у розумні строки незалежним, безстороннім і справедливим судом, утвореним законом [4]. Отже, наприклад, суб'єкти відносин з адміністрування, реєстрації і користування доменними іменами в домені УКР мають таке ж право оскаржити в суді свої порушені права, свободи та інтереси, як інші учасники суспільних відносин. Інша справа, що досудовий порядок розв'язання доменних спорів знаходиться на початку свого розвитку і ще не набув міцного правового підґрунтя. Разом з тим ми погоджуємося з думкою автора щодо того, що на рівні законодавства певної держави неможливо врегулювати відносини, які виникають, змінюються і припиняються у віртуальному цифровому середовищі, яке не має кордонів та є єдиним для всього світу [2, с. 141]. Проте неможливість врегулювати на рівні національного одночасно всі відносини, які виникають у сфері реєстрації доменних імен, не означає відсутності можливості врегулювати деякі аспекти таких відносин. І тут досить легко простежити розмежування між нормами цивільного та інформаційного права в регулюванні доменних спорів: для цивільного права, як для приватної галузі права, вихід певних відносин поза межі впливу однієї держави означає щонайменше наявність великої кількості труднощів (а іноді – неможливість врегулювати ці відносини взагалі). Тоді як інформаційне право, як комплексна галузь права, поєднує як приватноправові, так і публічно-правові відносини, методи регулювання яких дозволяють досягти бажаного результату і під час створення правового підґрунтя вирішення доменних спорів.

Необхідно відзначити дослідження сучасної судової практики щодо доменних імен, зроблене Ю.В. Носиком, який аналізує не лише рішення судів у вказаній сфері, а й узагальнює підходи до сутності доменного імені у роботах вчених-правознавців. Зокрема, він зазначає, що розвиток глобальної інформаційної мережі (Інтернет) зумовив розширення традиційного переліку засобів індивідуалізації за рахунок включення до нього, як нового видового елементу, доменного імені. Під час дослідження він звертається до робіт О.В. Кохановської, яка вказує, що такий новий засіб індивідуалізації у мережі Інтернет зустрів схвалення з боку мереживної спільноти, а дана система дуже швидко поширилась і ствердилася [5, с. 134], В.В. Бонтлаб, що розглядає доменне ім'я самостійним об'єктом права інтелектуальної власності як засобу індивідуалізації учасників цивільного обороту, товарів і послуг у всесвітній мережі Інтернет [6], та Н.І. Майданик відносно того, що правовий режим доменного імені є невід'ємним елементом правового режиму Інтернет-сайту [7, с. 29; 8].

О. Дорошенко, Н. Мінченко та О. Берестюк, розглядаючи причини виникнення конфліктів торгівельних марок і доменних імен та способи їх вирішення, здійснили досить цікавий аналіз структури доменного імені, дослідили особливості його легального тлумачення. Вчені констатують, що на сьогодні відсутня єдина позиція щодо належності права на доменне ім'я до кола відносин, охоплених правом інтелектуальної власності, і знову-таки роблять спробу знайти відповіді на це пита-

ня у Цивільному кодексі України, і не можуть її знайти внаслідок відсутності в останньому згадування доменного імені як об'єкта права інтелектуальної власності. Вчені намагаються «повернути» відносини у досліджуваній сфері до предмета цивільного права, для чого застосовують аналогію доменного імені з торгівельною маркою. Не заперечуючи в цілому можливості застосування даної аналогії у межах окремої статті, зауважимо проте, що у деяких випадках це некоректно: наприклад, відносно доменних імен спеціального публічного домену gov.ua. Отже повністю поділяючи думку вчених щодо доцільності прийняття Закону України «Про доменні імена», в якому знайшли б своє закріплення поняття та ознаки доменного імені, особливості набуття, використання і припинення права на нього тощо [9, с. 20], зауважимо проте, що ми не підтримуємо думку щодо відсутності публічно-правової складової у суспільних відносинах щодо вирішення доменних спорів.

М. Долотов зауважує, що українське законодавство має певні механізми захисту від зворотного захоплення доменного імені, але вони, в силу певної своєї недосконалості, не можуть однозначно гарантувати такий захист. З іншого боку, вказані проблеми можуть позбавити і суб'єкт права інтелектуальної власності на знак для товарів та послуг з метою захисту від зазначеної зловмисної реєстрації доменного імені за умови неоднозначного застосування п. 6 ст. 16 Закону України «Про охорону прав на знаки для товарів та послуг». Автор пропонує зміни у законодавство України, які, на його думку, можуть допомогти у вирішенні цих проблем, але, разом з тим, вказує, що це питання вимагає подальшого вивчення та вдосконалення українського законодавства з інтелектуальної власності на підставі його результатів [10, с. 97].

Слід також вказати, що багато цікавих аспектів, пов'язаних із вирішенням доменних спорів, розробляються у межах наукових студентських робіт, які публікуються у наукових журналах та збірниках тез доповідей на наукових конференціях. Так, викликають інтерес роботи Я. Білошицької «Щодо визначення природи права на доменне ім'я України та Ради Європи: порівняльний аспект» [11], К. Раєвської «Кіберсквотинг як причина виникнення доменних спорів» [12]. Разом з тим, це свідчить скоріше про актуальність досліджуваного нами питання, ніж про його вирішення.

Висновки. Дослідження особливостей методологічних підходів до правового забезпечення вирішення доменних спорів свідчить про наявність наступних тенденцій. По-перше, не зважаючи на те, що перші спроби аргументовано віднести доменне ім'я до об'єктів права інтелектуальної власності датуються 2005–2006 роками, у 2017–2018 роках вчені продовжують доводити цю тезу, що свідчить про відсутність усталеної і загально визнаної позиції з цього приводу. По-друге, судовий порядок вирішення доменних спорів базується на міцнішому правовому підґрунті, ніж позасудовий, що, проте, не заперечує цінності останнього, як більш оперативного та економічного. По-третє, вадою, яка не дозволяє побудувати логічну та несуперечливу систему знань про доменне ім'я і вирішення доменних спорів, є неврахування публічно-правової складової суспільних відносин у вказаній сфері. Останнє потребує застосування для дослідження сутності та особливостей розв'язання доменних спорів методів інформаційного права як комплексної галузі права, до предмету якого належать у тому числі суспільні відносини, що визначають характеристики, види та форми інформаційних процесів.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Бойко Д.В. Правова природа доменних імен Інтернет: автореферат дис.... канд. юрид. наук, 2005, 12.00.03. 20 с.
2. Тарасенко Л. Порядок розгляду та вирішення доменних спорів. Вісник Львівського ун-ту. Серія юридична. 2017. Вип. 64. С. 136–143.
3. Конституція України: Закон України від 28.06.1996 № 254к/96-ВР. Відомості Верховної Ради України. 1996. № 30. Ст. 141.
4. Про судову практику і статус суддів: Закон України від 02.06.2016 № 1402-VIII. Відомості Верховної Ради України. 2016. № 31. Ст. 545.
5. Кохановська О.В. Право інтелектуальної власності України: від науково-технічного прогресу до інноваційних технологій інформаційного суспільства: збірник матер. цивілістичних читань з проблем права інтелектуальної власності, присвячених пам'яті проф. О.А. Підпригори (18 квітня 2007 р., Київ). К., 2008. С. 134.
6. Бонтлаб В.В. Цивільно-правове регулювання доменних імен: автореферат дис.... канд. юрид. наук, 2006, 12.00.03. 20 с.
7. Майданик Н.І. Сайт в мережі Інтернет як невизначений об'єкт права інтелектуальної власності: збірник матер. Цивілістичних читань з проблем права інтелектуальної власності, присвячених пам'яті проф. О.А. Підпригори (18 квітня 2007 р., Київ). К., 2008. С. 29.
8. Носик Ю.В. Сучасна судова практика щодо доменних імен. Держава і право. Випуск 45. С. 309–315.
9. Дорошенко О.; Мінченко Н.; Берестюк О. Причини виникнення конфліктів торговельних марок і доменних імен та способи їх вирішення. Теорія і практика інтелектуальної власності, 2013, № 4: С. 16–21.
10. Долотов М. Зворотне захоплення доменних імен і українське законодавство. Інформація і право. 2013. №1 (7). С. 89–98.
11. Білошицька Я.М. Щодо визначення природи права на доменне ім'я України та Ради Європи: порівняльний аспект. Актуальні проблеми та перспективи розвитку приватного права в умовах євроінтеграції: збірник матеріалів Всеукраїнського науково-практичного круглого столу (Ірпінь, 6 грудня 2016 року). С. 83–86.
12. Раєвська К.І. Кіберсквоттинг як причина виникнення доменних спорів. Від громадянського суспільства – до правової держави: Збірник матеріалів міжнародної Інтернет-конференції (Харків, 27 квітня 2017 року). С. 339–343.

УДК 342.9

КЛАСИФІКАЦІЯ ВІДХОДІВ: ПОРІВНЯЛЬНИЙ АНАЛІЗ

WASTE CLASSIFICATION: COMPARATIVE ANALYSIS

Сокіран М.В.,
аспірант*Інституту права імені Володимира Великого
Міжрегіональної академії управління персоналом*

Стаття присвячена аналізу Європейського та Українського законодавства щодо класифікації відходів. Обґрунтована необхідність прийняття Національного класифікатора відходів, гармонізованого до європейського законодавства.

Ключові слова: класифікація відходів, гармонізація, порівняльний аналіз, європейський перелік відходів.

Статья посвящена анализу Европейского и Украинского законодательства по классификации отходов. Обоснована необходимость принятия Национального классификатора отходов, гармонизированного с европейским законодательством.

Ключевые слова: классификация отходов, гармонизация, сравнительный анализ, европейский перечень отходов.

The article is devoted to the analysis of the European and Ukrainian legislation on waste classification. The necessity of adopting the National Classifier of Waste harmonized to the European legislation is substantiated.

Key words: classification of waste, harmonization, comparative analysis, European waste list.

Постановка проблеми. Зараз у всьому світі сфера поводження з відходами знаходиться в певному кризовому стані. Ця криза має кілька аспектів, головними з яких є такі: обсяг відходів безупинно зростає, як в абсолютних величинах, так і на душу населення; склад відходів змінюється, поповнюючись усе більшою кількістю екологічно небезпечних компонентів; ставлення населення до традиційних методів розміщення сміття на смітниках стає різко негативним; економіка поводження з відходами ускладнюється, вартість переробки й розміщення відходів стрімко зростає, сучасне поводження з відходами із суто економічних причин потребує великих інвестицій приватних підприємств [1, с. 8].

Від ефективного й ощадливого використання природних ресурсів, забезпечення охорони навколишнього середовища залежать стабільне функціонування національної економіки, добробут населення, безпека життєдіяльності людства й поступова реалізація моделі сталого розвитку. Тому поводження з відходами та пов'язане з ним відповідне навантаження на навколишнє природне середовище становить ту сферу діяльності, яка визначає широке коло соціальних, економічних та екологічних проблем, вирішення яких неможливе без активної участі держави.

Стан дослідження. До проблеми поводження з відходами як об'єкта правової регулювання зверталися Г.В. Анісімова, О.В. Берюх, С.В. Грінько, О.І. Заєць, Т.О. Коваленко, Т.Г. Ковальчук, М.В. Краснова, А.М. Мірошніченко, В.В. Носік, В.О. Юрескул та інші. Однак безпосередньо предметом їхніх досліджень відходи як об'єкт адміністративно-правового регулювання не були. Тому необхідно розробити нове бачення відходів і їх класифікацію.

Метою статті є порівняльний аналіз Європейського законодавства та національного у сфері поводження з відходами для виокремлення спільних критеріїв класифікації відходів.

Виклад основного матеріалу. Основний принцип функціонування законодавства в Європейському Союзі полягає в постійному оновленні, розвитку та вдосконаленні законодавчих актів. З метою покращення процедури класифікації відходів, спрощення механізму ідентифікації відходів прийняті такі документи: Рішення Комісії 94/3/ЄС, яке встановлює перелік відходів, і Рішення Комісії 94/904/ЄС, у якому наведено список небезпечних відходів, де Європейська Комісія запровадила єдиний для всього Співтовариства Список відходів (List of waste (LoW)) (рішення 2000/532/ЄС з поправками 2001/118, 2001/119; 2001/573; 2014/955/ЄС) [2]. Цей Список охоплює відхо-